

शब्दसिद्धी

शब्द कसा तयार होतो, म्हणजे तो कसा सिद्ध होतो, त्याला शब्दसिद्धी म्हणतात, यालाच शब्दसिद्धी असे म्हणतात.

मराठीत वापरले जाणारे सर्व शब्द मूळ मराठी भाषेतील नाहीत. मराठी भाषेत संस्कृत (तत्सम), पक्रित (तत्भाव) वगैरे शब्द मोठ्या संख्येने समाविष्ट आहेत. नंतर मराठी भाषा अरबी, फारसी, हिंदी, कन्नड, पोर्तुगाल, इंग्रजी अशा अनेक लोकांच्या संपर्कात आली. म्हणून, त्या भाषेतील शब्द मराठी भाषेतही शिरले.

शब्दसिद्धी प्रकार

'शब्दसिद्धी' चे खालील चार प्रकार पडतात.

1. तत्सम : संस्कृत भाषेतून आलेले व जसेच्या तसे वापरले जाणारे शब्द
2. तद्भव : संस्कृत भाषेतून आलेले पण मूळ रूपांत बदल झालेले शब्द
3. देशी किंवा देशज : महाराष्ट्रातील बोली भाषेतील शब्द
4. परभाषीय शब्द: इतर (हिंदी, पोर्तुगीज, फारशी भाषेतून आलेले शब्द)

शब्दसिद्धी शब्दसंग्रह

खाली दिलेल्या सारणी मध्ये शब्दसिद्धी मधील विविध शब्द देण्यात आलेले आहे.

तदभव शब्द					
1	पाय	पद	18	शेत	क्षेत्र
2	काम	कर्म	19	आसू	अश्रू
3	दूध	दुग्ध	20	विनंती	विनती
4	घर	गृह	21	चक्र	चाक
5	कमळ	कमल	22	शाळा	शाला
6	घाम	घर्म	23	आग	आग्नि
7	पुत	पुत्र	24	सासू	स्वसू
8	कोवळा	कोमल	25	कान	कार्ण

9	पाणी	पय	26	उद्योग	उद्यम
10	घास	ग्रास	27	भाऊ	भ्रातृ
11	मूळ	मूल	28	फूल	पुष्प
12	रान	अरण्य	29	दिवा	दीप
13	बहीण	भगिनी	30	काटा	कंटक
14	सासरा	श्वशुर	31	सोने	सुवर्ण
15	अडाणी	अज्ञानी	32	हात	हस्त
16	देऊळ	देवालय	33	कळस	कलश
17	पान	पर्ण	34	गाव	ग्राम

तत्सम शब्द

कर	निस्तेज	उपकार	पशु	पुत्र
प्रसाद	अभिषेक	अंध	उमेश	चंचू
गणेश	कन्या	कन्या	सूत्र	श्रद्धा
गुरु	विद्वान	संत	मधु	उत्तम
दीप	घृणा	संमती	स्वल्प	पिता
पत्र	नयन	प्रातःक	स्वामि	परंतु
समर्थन	परंतु	आकाश	होम	उत्सव
गंध	पिंड	कवि	अधापि	पृथ्वी

पुरुष	प्रीत्यर्थ	भूगोल	संगती	धर्म
वृद्ध	कलश	तिथी	कर	कार्य
पाप	देवालय	बुद्धी	शिशु	वृक्ष
सूर्य	सत्कार	सत्कार	सभ्य	कविता
राजा	मंदिर	अब्ज	घंटा	ग्रंथ
पुष्प	भगवान	तारा	अश्रु	मंत्र
तथापि	जल	देवर्षि	राजा	प्रकाश
मति	संसार	दंड	उत्सव	गायन
वायु	शिखर	पुण्य	भीती	समर्थन
जगन्नाथ	दर्शन	नैवेद्य	दुष्परिणाम	

देशी/देशीज शब्द

घोडा	फटकळ	चिमणी
गार	उतरंड	धपाधप
धोंडा	खुळा	वारकरी
ढेकूण	ओटी	जोंधळा
ओटा	अंघोळ	लाजरा
पोट	रोग	बोका
लाकूड	ओसरी	आजार

डोके	दगड	मळकट
झोप	कंबर	खेटर
लुगडे	उडी	वेढा
वांगे	ओढा	वेडा
उनाडकी	डहाळी	गुडघा
अबोला	डोळा	धड
झाड	पीठ	अवकळा
डोंगर	शेतकरी	लूट
रेडा	चोर	
पोरकट	बाजरी	

परभाषीय शब्द

खाली दिलेल्या सारणी मध्ये परदेशीय शब्द देण्यात आलेले आहेत.

इंग्रजी शब्द			
टी.व्ही.	फी	तिकीट	पेपर
बॅट	बस	सर	मास्तर
टीचर	रेल्वे	कप	स्टॉप
स्टेशन	नर्स	पार्सल	पोस्ट
डॉक्टर	ब्रेक	इंजेक्शन	पास
हॉस्पिटल	पेन	नंबर	एजंट

ड्रेस	कोर्ट	मोटर	कंडक्टर
बटन	मॅडम	ग्लास	टेलिफोन
ऑफिस	ड्रायव्हर	फाईल	सिनेमा
सायकल	पॅट	बॉल	पेशंट

पोर्तुगीज शब्द

पेरू	तुरंग	बादली	हापूस
बंब	लिलाव	तंबाखू	तिजोरी
फणस	पलटण	परात	बटाटा
आरमार	पिस्तूल	नाताळ	चावी
कोरडा	खमीस	मचवा	घमेले
अननस	बिस्कीट	पायरी	पाटलोण
पाव	काजू	पिंप	मेज
फालतू	कोष्टी	बिजागरी	काडतूस
साबुदाणा	लिंबू	इस्त्री	बशी
लोणचे	साबण	पगार	टिकाव

फारशी शब्द

दवाखाना	अब्रू	हुशारी	हकिकत
इमान	खाना	पोशाख	गुन्हेगार
दौलत	जुलूम	शरमिंदा	कामगार

गजल	बागाईत	बाजार	डावपेच
गालिचा	जबरी	मस्ती	मेवा
मिठाई	गुलाब	फडनवीस	बारदान
बगिचा	नोकरी	पेशवा	अक्कल
दिवाणखाना	अत्तर	सौदागर	खलाशी
सामान	मस्करी	कागद	

अरबी शब्द

मालक	मंजूर	नजर	मौताज
खर्च	मजबूत	उर्फ	मनोरा
जाहीर	पैज	साहेब	मदत
जबाब	नक्कल	शाहीर	इनाम
मेहनत	अर्ज	हुकूम	
बदल.	शहर	वाद	

गुजराती शब्द

डबा	रिकामटेकडा	इजा	दलाल
ढोकळा	घी	सदरा	शेट

कानडी शब्द

गाल	खलबत्ता	चिमटा	अडकित्ता
तांब्या	ताई	खोली	कणीक

पाट	चिंच	काका	टाळू
लवंग	कांबळे.	गाजर	तूप
गुंडी	अण्णा	गुढी	विळी
तंदूर	खोबरे	भांडे	आई
हंडा	रजई	गच्ची	अक्का
बांगडी	गादी	उडीद	पापड
नथ	बांबू	खिडकी	भाकरी
चिंधी	चाकरी	किल्ली	पिशवी

तेलगू शब्द

शिकेकाई	ताळा	अनरसा	बंडी
उबी	किडूकमिडूक		

हिन्दी शब्द

करोड	नानी	दिल	मिलाप
बेटा	बच्चा	तपास	-
दाम	बात	इमली	-
भाई	मंजूर	और	-

तामिळ शब्द

चिल्ली	पिल्ली	सार	मठा
--------	--------	-----	-----